

PROGRAM

L. van Beethoven (1770-1827) An die ferne Geliebte
En liedercyklus til tekster af Alois Jeitteles

Auf dem Hügel sitz ich spähend
Wo die Berge so blau
Leichte Segler in den Höhen
Diese Wolken in den Höhen
Es kehret der Maien
Nimm sie hin denn, diese Lieder

PAUSE 5 minutter

Franz Schubert (1797-1828) Schwanengesang, D957
Tekster: Ludwig Rellstab

Liebesbotschaft
Kriegers Ahnung
Frühlingssehnsucht
Ständchen
Aufenthalt
In der Ferne
Abschied

PAUSE

Tekster: Heinrich Heine

Der Atlas
Ihr Bild
Das Fishermädchen
Die Stadt
Am Meer
Der Doppelgänger

Tekst: Johann Gabriel Seidl

Die Taubenpost

Roderick Williams og Roger Vignoles

Aftenens sangsolist er den engelske baryton og komponist **Roderick Williams**. Hans repertoire er omfattende og spænder fra barokmusik til ny musik. Han optræder både som operasanger i de store operahuse i Storbritannien, som koncertsanger med store orkestre som Berliner Philharmonikerne og alle BBC-orkestrene og endelig i kammermusikalske optrædener som f.eks. i aftenens liedprogram. Han har modtaget mange priser og har indspillet utallige CD'er og har desuden deltaget i festivaler, bl.a. Aldeburgh, Edinburgh og BBC Proms.

Roger Vignoles er en af verdens mest fremragende akkompagnatører. Han har således akkompagneret de største sangere i verden som f.eks. Kiri Te Kanawa og Brigitte Fassbaender og anses for at være en førende autoritet indenfor sangrepertoiret. Han optræder i de store koncertsale som Carnegie Hall i New York og Musikverein i Wien og på festivaler som Baden-Baden festivalen. Han har indspillet et stort antal CD'er med især lieder. Han er professor i akkompagnement ved Royal College of Music i London.

Aftenens første værk er Beethovens sangcyklus *An die ferne Geliebte*. Når en komponist vælger at kalde en samling af lieder en liedercyklus, indikerer det, at der er en overordnet struktur, der giver en sammenhæng mellem liederne. Idéen med at binde sange sammen i en cyklus var ny inden for musikkens verden, men kendt fra litteraturen, hvor man længe havde udgivet liedercykluser. Et tidligt eksempel på en sådan musikalsk cyklus og samtidig et nøgleværk for senere liedercykluser er Beethoven's *An die ferne Geliebte* opus 98 fra 1816 til digte af Aloys Jeitteles. Den kom til at danne grundlag for de talrige liedercykluser senere i 1800-tallet, komponeret i romantikkens storhedstid af især Schubert og Schumann.

I Beethovens *An die ferne Geliebte* udgør de seks sange en integreret helhed, hvor sangene afløser hinanden uden afbrydelse, så der bliver tale om én ekspansiv sang. Klaverets rolle er deltagende i forløbet, og helheden i værket forstærkes af, at temastof fra den første sang kommer igen i sidste sang.

Den første sats består af en række variationer, som efterhånden bliver mere aggressive og ender i en kraftfuld allegro. Anden sats beskriver en drømmeverden. Efter 1. vers skiftes der toneart, og det melodiske stof går over til klaveret, mens sangeren i stilhed deklamerer teksten: "Dort im ruhigen Tal schweigen Schmerzen und Qual" på én og samme tone, som om han var i trance. Sang nr. 3, 4 og 5 beskriver idylliske billeder af landskaber, fugle og vandløb. Den sidste 6. sang, der begynder med en afskedsfrase i klaveret, har en mere åben form. Efterhånden som solen går ned bag bakken, bliver musikken mere stille, indtil sangeren bryder

stilheden med et hurtigt recitativ og klaveret ledsager med beroligende ”strygertremoloer”. Det mest intense øjeblik i hele cyklen bliver nået, når sangstemmen dukker frem fra det recitativiske med en dybt udtryksfuld frase med ordene ”und du singst, was ich gesungen”. Vi hører hele cyklens åbningstema nu stille i klaveret. Der fortsættes med åbningsangen i dets sidste vers, samtidig med at det udvider sig til et passioneret klimaks med mere end en antydning af desperation, før det hele konkluderer i en resignation, som synes at øges ved den assertive tilbagevenden til åbningsfrasen.

De næste lieder på programmet er komponeret af Franz Schubert, der som bekendt indenfor vokalmusikken bl.a. er kendt for sine to sangcyklusser *Die schöne Müllerin* fra 1823 og *Winterreise* fra 1827 begge med tekster af Wilhelm Müller. Schubert udviklede i sin liedkunst noget ganske nyt, nemlig det tætte forhold mellem sangstemmen og klaveret. Sangstemmen kan udtrykke det lyriske jeg, og overfor det indtager klaveret forskellige modsvar som kommentarer, bifald eller modsigelser. Aftenens Schubertværk *Schwanengesang* med musik til 14 digte er ikke et sammenhængende værk som de tidligere sangcyklusser. Efter Schuberts død i 1828 købte forlæggeren Tobias Haslinger de sidste upublicerede 14 sange til digte af henh. Ludwig Rellstab, Heinrich Heine og Johan Gabriel Seidl. Den tyske Digter Rellstab (1799-1860) havde i 1825 sendt en samling digte til Beethoven i håb om, at Beethoven ville sætte dem i musik. Det gjorde han imidlertid ikke, og Schubert har fået fat i dem fra Beethovens dødsbo.

Den 2. afdeling af *Schwanengesang* er 6 digte af Heinrich Heine (1797-1852) udvalgt fra den omfattende digtsamling *Die Heimkehr*. Endelig afslutter Seidl's *Die Taubenpost* samlingen af efterladte sange. Den var klæbet ind i konvolutten med de andre upublicerede sange og er noteret fra oktober 1828, således sandsynligvis Schuberts sidste værk. Det var altså ikke Schubert, der fandt på at samle sangene i en cyklus med titlen *Schwanengesang*. De udkom 1829. Der er således ikke tale om en narrativ cyklus. Alligevel kan man indsætte dem i et overordnet tema. Der var to temaer, som Schubert skærpede fokus på i de sidste år: Det ene var at blive Beethovens efterfølger, det andet var længslen efter og tabet af den store kærlighed. Det er det, vi hører i cyklusserne *Die schöne Müllerin* og *Winterreise*, hvor det musikalske og åndelige forbillede i disse netop er Beethovens *An die ferne Geliebte*. Selv om *Schwanengesang* er sammenstykket af forlæggeren, har de alle det arketypiske romantiske tema om den uopnåelige eller fjerne elskede. I Rellstabs *Liebesbotschaft* og *In der Ferne* sender elskerens budskaber v.h.a. vandet eller vinden, i *Ständchen* når tilbederen aldrig den tilbedte på balkonen og så fremdeles. Heines *Ihr Bild*, *Die Stadt* og *Der Doppelgänger* beskriver tabet af kærlighed og udmåler den forfærdende afstand mellem adskilte elskende.

Eva Kullberg

MUSIKHUSET AARHUS

LILLE SAL Søndag den 15. april 2018

Roderick Williams Roger Vignoles

aarhus
musikforening